

Thera's erfenis

RIEN VAN DEN BERG

THERA'S ERFENIS

ASLANDER

!D Plateau

Eerder verschenen in deze reeks:

Aslander

Het laatste gezicht

Copyright © 2025 Catharinus van den Berg & Uitgeverij Plateau,
Amersfoort

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

ISBN 978 90 5804 084 8

NUR 331

Omslag: Sander Weeteling, vonkk.studio

Typografie: Studio Mol

Auteursfoto achterzijde: Maarten Boersema

www.uitgeverijplateau.nl

*Voor mijn moeder (1947-2024),
die het manuscript van dit boek op haar sterfbed las
en corrigeerde.
(Eens een juf...)*

Proloog

Raça Klooster, Bajina Bašta, West-Servië

De zwarte monnik schrikt zichtbaar als hij de man met de staalgrijze ogen ziet.

Het kleine, oeroude klooster Raça trekt zich na een hete dag langzaam terug in de schemer, tussen de bossen en de berghellingen, zoals kloosterlingen zich aan het eind van de dag terugtrekken in hun cel.

De monnik kijkt om zich heen. Waar is de man vandaan gekomen? Niet uit de kloosterkerk, dan had hij hem gezien. En ook niet via de hoofdingang, want dan had hij vlak langs hem heen moeten lopen. De zwarte monnik kijkt naar het kloosterwinkeltje met de iconen en ziet dat daarachter de kleine zijingang openstaat.

Gehaast maakt hij het gesprek af dat hij aan het voeren was met de oude vrouw uit het dorp beneden, die naar hem toe was gekomen voor het een of ander. De vrouw heeft geleerd geen vragen te stellen bij het doen en laten van de mannen van de kerk. Op hun aandacht kun je geen rechten laten gelden, zij gaan hun gang met God zelf. Ze groet de weglopende priester devoot en schommelt weg in de richting van de kerk, om nog een kaarsje op te steken.

Het is alsof de zwarte monnik kleiner wordt met elke stap die hij zet op het pad met de grijze tegels in de kloostertuin. Zijn

gewaad ruist langs de perkjes met de kleurige bloemen, de hoge leeuwenbekjes buigen mee als hij langskomt. Links van het pad staat een standbeeld waarvan een onmiskenbare dreiging uitgaat. Het stelt een geestelijke voor, aan zijn gewaad en hoofdedksel te zien een abt, meer dan manshoog, in rood marmer. Hij heeft zijn armen breeduit opgeheven, in de ene hand houdt hij een kruis, in de andere een kromzwaard. Zijn ogen kijken vlammend.

De monnik heeft er geen oog voor.

Een kille windvlaag valt vanaf de beboste flanken van de berg Tara het kleine kloosterterrein binnen. Hij huivert.

Hij loopt in de richting van het icoon van de koning-heilige Stefan Dragutin, aan de zuidzijde. De man met de staalgrijze ogen is neergeknield bij het icoon. Het is de gebedshouding, maar niets aan zijn lichaamstaal spreekt van devotie. Hier is iets anders aan de hand. Deze man laat de monnik, de man van God, wachten.

En de monnik wacht, de schouders gebogen. Vijf minuten geleden was hij nog een zelfbewuste geestelijk leidsman geweest, een representant van de invloedrijke Servisch-Orthodoxe Kerk, gehuld in een zwart gewaad, met een indrukwekkende baard. De oude vrouw had hem voorzichtig benaderd, de handen als een kommetje voor haar lichaam houdend, in de gelovige hoop dat hij er de zijne in zou leggen. Dat zou voor haar het teken zijn dat hij haar toestond hem aan te spreken, dat ze om te beginnen de ring aan zijn rechterhand zou mogen kussen.

En inderdaad, de monnik had het haar genadig toegestaan.

De man met de harde grijze ogen beëindigt zijn gebeden – als hij al gebeden heeft – en staat op. Ook hij houdt zijn handen als een schaalte voor zijn lichaam.

Het is een toneelstukje.

Even valt er een streep avondlicht op het gezicht van de zwarte monnik. Hij heeft net zulke grijze ogen als de man die

hem benadert, minder hard en emotioneel, maar de gelijkenis is opvallend. Hij legt timide de hand met de ring in de handen van de man. De hand beeft een beetje. De man werpt een achteloze kus in de richting van het juweel en begint dan, dringend maar op fluisterton, met de monnik te praten.

Het vrome toneelstuk kost de monnik zichtbaar moeite. Een paar keer moet hij zichzelf dwingen zijn toon te dempen.

Dan schrikt hij van iets dat de bezoeker zegt en valt hij uit zijn rol.

‘Ne!’ zegt hij duidelijk hoorbaar. Er klinkt afschuw in zijn stem. ‘*Ne! To ne mozes da trazis od mene!*’* De zwarte monnik deinst achteruit, schudt zijn bebaarde hoofd en maakt een afwerend gebaar met zijn handen. Dan blijft hij verstijfd staan.

De oude vrouw die voor de kloosterwinkel op een stoeltje zit, kijkt op en slaat gelijk haar ogen weer neer. Ze trekt zich terug in haar groene hoofddoek en gaat discreet verder met het handwerkje in haar schoot.

De man met de stalen ogen blijft de monnik strak aankijken en vertrekt geen spier. Wat er ook gezegd is, er is geen discussie over mogelijk.

De bezoeker speelt wat beleefdheden ten afscheid en kiest dan het looppad terug, langs de kloosterkerk, naar de hoofd-uitgang.

Een donkere, luxe auto rijdt voor. De man stapt in en de auto rijdt weg.

* Nee! Dat kun je niet van me vragen!

I

Het duurde een tijdje voor Aslander in de gaten had dat Hidde op hem zat te wachten, in een bank in de bijna verlaten kerkzaal. Hiddes ogen keken schichtig rond, zijn vale spijkerbroek slobberde om zijn lijf, dat door het straatleven uitgeteerd was. Zijn rechterhand, met de altijd rusteloos trillende vingers, plukte zenuwachtig in zijn vettige baard. Hij had kennelijk ergens een mooi fleecevest opgeduikeld. Hoewel ook dat hem te groot was, waren de kleuren ervan fris.

De dienst was afgelopen, de kerk leeggestroomd, en Aslander stond in het halletje na te praten met een paar mensen van de band. Kris was niet alleen een getalenteerde bassist, maar ook een bijzonder intelligente vent. Hij had een overgang bedacht tussen twee nummers, maar die kwam tijdens de dienst die net afgelopen was volgens hem nog niet helemaal goed uit de verf.

Aslander had te weinig verstand van muziek om zulke details op te merken. Hij keek naar de muurschildering van de jonge David, op de harp spelend voor koning Saul, die in de hal was aangebracht. Als de gelovigen de kerk binnenkwamen, bedacht Aslander zich opeens, zagen ze dit beeld. Dit wilde de schilder hun dus voorhouden voordat ze over de drempel gingen: het beeld van een jonge, artistiek begaafde vent die onbevangen muziek maakt, en een oude koning die – kijk maar naar de blik in zijn ogen – op de rand van de waanzin verkeert.

Merkwaardig. Aslander was nu een paar jaar predikant in dit kerkje, dat tot op de laatste wand beschilderd was met de meest wonderlijke taferelen. Hij had alle schilderijen wel tien keer bekeken, en toch raakten ze hem elke keer opnieuw.

Daar was natuurlijk die ene schildering die hij elke keer bekeek als hij voorging, die hij wel bekijken *moest*, die schildering die daar was speciaal en alleen voor hem, verstopt achter de preekstoel, alleen zichtbaar voor degene die het waagde op zondag de trap naar de kansel te beklimmen: het geteisterde gelaat van Christus aan het kruis, onzichtbaar voor het kerkvolk, maar des te zichtbaarder voor hem. Het was inmiddels een eeuw geleden dat de kunstenaar de schildering had aangebracht, en nog steeds kwelde de aanblik Aslander week in, week uit. Als jij, Aslander, vanuit de hoogte tegen gelovige mensen gaat praten, zei de kunstenaar tegen hem, dan moet je eerst deze Jezus, deze kapotgemaakte mens, recht in de ogen kijken. Deze mens, die alles ondergaat, alles lijdt, alles op zijn schouders neemt en alles draagt – kun je dat? Kun jij, Lammert Aslander, het aan om namens Hem te spreken? Kun jij zijn woorden vleugels geven? Kun jij zijn leven zin geven in het leven van moderne mensen? Kun jij om te beginnen jouw eigen leven zin geven vanuit zijn leven? Kun jij, *bottom-line*, de ellende, het lijden, het onrecht, de haat, de uitbuiting, het misbruik, de gespletenheid van de wereld onder ogen zien en volhouden dat er meer is dan dat? Dat er hoop is? Geloof? Liefde? God? Kun je dat? Ja? Dan mag je het deurtje van de preekstoel open doen, dan krijg je het woord...

Aslander klom de trap op, elke week, en elke keer deed hij het deurtje open, nam zijn plaats in voor de verzamelde mensen, en begon te praten. Maar nog nooit was het hem gelukt de geteisterde Jezus recht in de ogen te kijken en met een onverdeeld hart 'ja' te antwoorden op de vragen die dit afschuwelijke fresco hem stelde.

Aslander wist het niet.

Regelmatig vroeg een ouderling hem vlak voor de dienst in

de kerkenraadskamer of hij er klaar voor was... Alsof hij een cabaretier of een acteur was, en de kerk een theater. En steevast antwoordde de dominee: 'Nooit.'

En zo was het ook.

Pas als hij dat verschrikkelijke schilderij bovenaan de trap voorbij was, nee, eigenlijk pas daarna, als de dienst begon, als hij de gemeente groeten mocht in de naam van God, dán raakte hij langzaam klaar voor zijn taak.

Zo bewaakte de kunstenaar die honderd jaar geleden deze kerk beschilderd had, nog altijd de integriteit van de diensten met dit ene, huiveringwekkend goede schilderij.

De kerkganger werd door de kunstenaar met heel andere taferelen gewaarschuwd en getroost. Over enkele van die afbeeldingen had Aslander zelfs wel eens gepreikt. Over 'zijn' schilderij sprak hij niet. Sprak hij nooit. Hij durfde niet bloot te geven wat er in hem omging als hij in deze ogen keek, deze dodelijk vermoeide ogen die alles zagen, ook alles in hem. Zijn twijfels. Zijn geheimen.

Soms leidde Aslander bezoekers rond in zijn kerk, mensen die interesse hadden in de kunstzinnige decoraties. Groepen soms. Dan vertelde hij bij elke schildering wat – behalve bij dat ene schilderij, dat hij behendig oversloeg. Hij koos zijn looproute zo dat de gasten het schilderij achter de kansel niet opmerkten, en vertelde smakelijk over de schilderijen ertegenóver, waardoor hij de mensen met de rug naar de Christuskop positioneerde, met hun rug naar de essentie. En dan vertelde hij en vertelde hij, dan was hij op zijn best. Effectbelust en theatraal onthulde hij alle details die niemand op het eerste gezicht zou zien.

Als er iemand was die deze kerk kende, was het Aslander. En nog steeds, beseftte hij, nu hij in de waanzinnige ogen van koning Saul keek, waren er geheimen die hij niet doorgrondde. Het is een bekend bijbelverhaal. De koning staat op het punt zijn speer te werpen naar de harpspeler, deze jonge vent die tot voor kort de enige was die hem troosten kon met zijn muziek. Maar waarom?

Waarom moest een kerkganger de kerk binnenkomen met de aanblik van een gestoorde leider die op het punt staat een trouwe volgeling te vermoorden? Waarom *dit* verhaal op *deze* plek?

Aslander schudde zijn kop, zijn lange haren wapperden langs zijn wangen. De anderen letten er niet op.

Hij probeerde de discussie te volgen tussen bassist Kris, Anouk, de violiste, en Niek, de toetsenman. Die laatste was veruit de meest ervaren muzikant van de band. Hij stelde een akkoord voor dat de anderen kennelijk verraste. Aslander zag hoe Kris en Anouk het resultaat proefden in hun hoofd, en hoe hun gezicht vervolgens ontspande.

Toen hij zag dat het goed kwam, kreeg hij opnieuw oog voor Hidde, die nog steeds op beleefde afstand in de kerkbank zat te wachten. Wat wist hij eigenlijk van Hidde?

Aslander was nu lang genoeg straatpastor om te weten dat deze vraag niet echt te beantwoorden was. Wat je weet van iemand van de straat, is vaak wat hij of zij je wil laten geloven. En toch had hij zichzelf aangeleerd deze vraag telkens weer te stellen: wat heeft deze mens mij verteld over het soort mens dat hij is? Of zou willen zijn? Of *had* willen zijn... Want in wat iemand vertelde – of het nu waar was of niet – ging zijn waarheid schuil, zijn angst of zijn droom, zijn verleden of zijn gemiste kansen.

Op zijn sombere momenten beseft Aslander bovendien dat het niet zo heel veel uitmaakte of het iemand van de straat was of iemand anders uit de gemeente waar hij dominee was. Je moet het doen met het verhaal dat je verteld wordt. Een paar maanden geleden had iemand uit zijn gemeente, een rechter nota bene, zijn huwelijk op de klippen laten lopen omdat hij jarenlang een dubbelleven had geleid, compleet met kinderen. Twee steden, twee huizen, twee gezinnen, twee levens. Aslander had zich er het hoofd over gebroken. Hij kende de man behoorlijk goed, dacht hij. En ergens in het zorgvuldig ingerichte huis van de rechter had hij, vond hij, toch de barst in het muurwerk gezien moeten hebben, de lege plek op het dressoir die

verried dat er een foto *niet* te zien was, dat hij een deel van het plaatje niet te zien kreeg. Dan had hij – Aslander was dominee genoeg om het zichzelf te verwijten – misschien iets kunnen doen, iets kunnen redden.

Het zorgvuldig opgebouwde imago van de integere, wijze rechter was aan flarden gereten. Hard en rauw. Als een lange, luxe overjas die na vele jaren achter een roestige oude spijker was blijven haken.

Meer nog dan in kleren kleden mensen zich in verhalen. En of de ander nu een junk of een jurist is, ze vinden het prettig als de dominee zich het verhaal herinnert waarin ze zich gekleed hebben. Waarbij de junk een groot voordeel heeft boven de jurist: hij is verrast dat je het nog weet. Verrast dat hij, in welk verhaal dan ook, beluisterd is, gezien.

Hidde had hem verteld dat hij uit Flevoland kwam, uit Lelystad. Dat hij een kind had gehad dat gestorven was (hoe oud? Waaraan? Aslander beseftte dat hij ofwel vergeten was dat te vragen, ofwel vergeten was om echt te luisteren), en een vrouw die hem daarna had weggeduwd uit haar leven. Alsof ze met hem alle pijn kon uitbannen, de wond kon dichten. Tevergeefs ongetwijfeld, maar daar had Hidde niks meer aan. Het was het gebruikelijke verhaal: Hidde gleed langzaam weg in een bestaan dat steeds meer aan betekenis verloor.

Dat was Hidde.

Dat was Hidde, samengevat door Aslander.

De Hidde die voor hem stond draalde, aarzelde. Mompelde iets dat Aslander niet verstond. Aslander dacht dat iets in de preek hem misschien geraakt had. Het was gegaan over de aartsvader Abraham, die naar Egypte was gevlucht om aan een hongersnood te ontkomen en daar aan de farao verteld had dat zijn vrouw zijn zus was. Sara was een mooie vrouw, en Abraham vreesde dat de farao hem uit de weg zou ruimen zodat hij Sara erbij kon nemen. Het was een leugen die wonderlijk goed afliep, maar wel op het nippertje.

Aslander keek naar Hidde. 'Heb ik iets verkeerd gezegd?'

Maar Hidde schudde zijn hoofd. Nee nee, dat was het niet. Hij wees met een trillende vinger naar de vleugel. Of hij...

Aslander was eigenlijk teleurgesteld. Hidde wou alleen maar even op de piano. 'O best, ga je gang,' zei hij, terwijl hij al half weer naar Kris, Anouk en Niek toe liep, die nog steeds stonden te praten. Hij liet Hidde op een duur instrument spelen, maar wat kon dat voor kwaad? Hij was erbij, dus hij kon het in de gaten houden.

Hij dacht aan Mila, die onverwacht bij hem op bezoek gekomen was, die na de dienst gelijk weer in de aangrenzende pastorie was verdwenen en nu ongetwijfeld op hem zat te wachten. Hij draaide zich weer om naar Hidde, die richting de vleugel slofte. 'We zijn hier nog eventjes, denk ik. Ik zeg het wel als ik wil sluiten,' riep hij hem na.

Hidde knikte en stak een magere, trillende hand op, ten teken dat hij het begrepen had.

Terwijl Aslander zich weer bij de muzikanten in de hal aansloot, begon Hidde te spelen. Nou ja, de toetsen in te drukken. Bastoetsen. Een saai en raar monotoon, houterig gespeeld patroon. Aslander keek de drie muzikanten aan en wilde zich verontschuldigen. 'Hij wilde graag even sp...'

Aslander zag hoe Niek met een frons naar de man achter de vleugel keek, en hij bedacht dat hij hem natuurlijk had moeten vragen of hij wel zomaar iemand achter zijn instrument mocht laten. Dat je de dominee bent, betekent nog niet dat je de baas bent... 'Sorry Niek,' begon hij, 'ik dacht... Oké, sorry. Hij kan natuurlijk niet met het instrument omgaan. Ik zal hem vragen...'

Maar Niek hief zijn hand op ten teken dat Aslander zijn mond moest houden. Hij keek Kris aan, die een van zijn zware wenkbrauwen optrok. Aslander keek heen en weer tussen de gezichten, waar nu een vreemde spanning op stond.

Toen liep Niek langzaam in de richting van de piano.

Aslander keek Anouk aan en wilde opnieuw iets zeggen. Maar de violiste legde haar vinger op haar lippen en keek gespannen naar de vleugel, waar Niek nu bijna bij Hidde was.

Hidde schrok en wilde stoppen, maar Niek draaide een rondje met de wijsvinger van zijn linkerhand om Hidde te gebaren dat hij moest doorgaan, legde de hand toen op zijn schouder en fluisterde iets. Hidde schoof wat op en Niek ging naast hem op het krukje zitten.

Niek herhaalde het ronddraaiende gebaar met zijn vinger, want Hidde was toch opgehouden met spelen.

Aarzelend plaatste Hidde zijn vingers weer boven de toetsen. Zelfs van deze afstand was nu te zien hoe hevig ze trilden. Aslander had geen verstand van muziek, maar hij hoorde wel dat Hidde hetzelfde monotone patroon speelde als daarnet. Aslander zag dat Niek met zijn voet een maat aangaf, waarop Hidde reageerde. Iets trager nog speelde hij nu. Toen bewoog ook Niek zijn handen naar de toetsen. Hij speelde een bovenpartij die inderdaad exact bij het patroon van Hidde paste.

Net toen Aslander zag dat Hiddes houding veranderde, begon Niek er iets tussendoor te spelen dat in een heel andere toonsoort leek te staan, alsof de pianist zich vergiste. Aslander keek naar Hidde, maar die speelde onverstoorbaar verder. Aslander begon te vermoeden wat er gaande was: Hidde speelde een soort basispatroon dat zo regelmatig was dat Niek kans zag erop te improviseren. Maar dat Niek zich vergiste in de toonsoort, dat was hij niet gewend. Hoewel... nu Aslander beter luisterde ontdekte hij dat het spel van Niek zich wonderlijk voegde in de basis die Hidde gelegd had.

Alsof hij Aslanders gedachten kon volgen, veranderde Hidde iets in het patroon. Niek reageerde er onmiddellijk op.

Aslander beseftte dat hij er opnieuw naast zat. Niek was niet aan het improviseren op een deuntje van Hidde.

Aan de vleugel zaten mannen die precies wisten wat ze aan het doen waren.

Allebei.

En dat maakte een nieuwe conclusie onontkoombaar. Hidde was kennelijk een geschoolde pianist.

Belangrijker nog, drong het met een schok tot Aslander door: Hidde vertelde hier een verhaal dat hij niet kon liegen. Dit was Hidde, de échte, dit kwam ergens diep onder de oppervlakte vandaan. En hij, dominee Lammert Aslander, had het niet gezien.

Hij keek een beetje beschaamd naar Anouk en Kris, maar die hadden geen oog voor hem. Ze keken gefascineerd naar wat zich voor hun ogen afspeelde. Ook Aslander besloot zich over te geven aan het tafereel.

Onder zijn ogen voltrok zich een transformatie zoals hij nog niet eerder gezien had. Langzaam veranderde Hidde. Zijn rug werd rechter, zijn handen trilden nauwelijks meer. De afwachtede junk, die naar mensen keek alsof hij altijd op zijn hoede moest zijn, altijd gereserveerd, vormde hoe langer hoe meer een volmaakte eenheid met de ervaren pianist, op de maat van het stuk dat ze speelden.

Want dat was zelfs Aslander nu wel duidelijk: de twee waren bezig aan een bestaand stuk, dat ze door en door kenden, allebei. Het stuk dat hem eerst saai en monotoon voorkwam, werkte hoe langer hoe meer hypnotiserend. Na een tijdje vergat Aslander wie daar zaten te spelen, hoe ongewoon dit schouwspel was. Hij werd opgenomen in de muziek en verloor het besef van mensen, plaats en tijd.

Tot Hidde er ineens mee ophield. Niek speelde nog een paar maten verder en zag toen dat het geen zin had zijn muzikale partner aan te moedigen. Het verbond was gebroken, de bezwering uitgewerkt. Hidde stond op en schuifelde zonder iets te zeggen naar de uitgang. Hij keek naar niemand, zijn broek slobberde als tevoren om het dunne lijf, zijn handen trilden weer.

Aslander durfde hem niet aan te spreken en niet te volgen.

Hij was gedegradeerd tot een toeschouwer. *Die is weer zichzelf*, dacht Aslander, toen de deur achter de junk dichtviel. Maar tegelijk wist hij dat het niet waar was. Hidde was, zoals gewoonlijk, weer *niet* zichzelf.

Niek kwam aanlopen. Er stonden zweetdruppels op zijn voorhoofd, en achter zijn bril glansden zijn ogen. 'Hoorden jullie dat?' vroeg hij, volstrekt overbodig.

Anouk en Kris klopten hem op de arm. 'Ik wist niet dat je dat kende,' zei Anouk.

Aslander was inmiddels zo nieuwsgierig dat hij het niet meer erg vond om de muzikale onbenul te zijn. 'Wat kende?' vroeg hij.

Kris keek hem aan, begreep dat zijn dominee muzikaal niet onderlegd was, en zei: 'Dit was *Canto Ostinato*.'

'O,' zei Aslander, een beetje wazig.

Niek lachte. 'Ik hoorde het onmiddellijk. En tegelijk weet je: als iemand dat speelt, dan is het geen amateur. Dan weet hij wat hij doet.' Hij lachte van oor tot oor. 'En dat bleek,' stelde hij voldaan vast.

Anouk keek Aslander aan en begreep dat die nog wat meer uitleg nodig had. '*Canto Ostinato* is een beroemd muziekstuk van Simeon ten Holt uit de jaren tachtig ofzo.'

'1976,' corrigeerde Kris. 'Voor het eerst uitgevoerd in 1979.'

Anouk nam het weer over. 'Het is minimalistische muziek, en legen...'

'Modern klassiek, zou ik zeggen,' onderbrak Kris opnieuw. 'En legendarisch inderdaad. Iedereen kent het.'

Anouk keek naar Aslander en grinnikte. 'Nou ja, legendarisch... voor modern klassieke begrippen dan,' zei ze goedmoedig. 'Het is geen schande als je het niet kent hoor.'

'Hoe dan ook,' zei Niek, nog steeds met de gloed van het gebeurde op zijn gezicht, 'een stuk dat je niet zomaar wegspeelt. En je kon al bij de eerste maten horen dat deze man wist wat hij deed.'

‘Toch durfde je niet gelijk,’ zei Kris tegen Niek.

Die keek de bassist even vorsend aan. ‘Goed gehoord!’ zei hij toen. ‘Ik wilde eerst zeker weten of mijn vermoeden klopte. Maar hij speelde perfect.’

Niek keek naar Aslander en zag een groot vraagteken. ‘Je hebt vast die noten gehoord die in een andere toonsoort lijken te staan. In het stuk moet je eigenlijk gelijk die noten spelen. Maar ik wist niet of mijn vermoeden klopte, of hij het stuk echt goed kende. En ik wilde hem niet onzeker maken. Dus begon ik met het stuk dat eigenlijk pas daarna komt, dat logischer in het gehoor ligt. Juist op dat moment had hij een kleine hapering en keek hij opzij.’ Niek keek triomfantelijk. ‘Hij wist dat ik fout zat! Toen wist ik dat hij het stuk inderdaad beheerste.’ Niek dacht even na. ‘Ik heb hem trouwens nog niet eerder gezien. Wie is hij eigenlijk?’

De pianist deed een beroep op zijn dominees kwaliteiten, beseftte Aslander. Hij was de herder, hij moest zijn kudde kennen. Hij wilde vertellen wat hij van Hidde wist, maar het kwam hem ineens allemaal belachelijk voor. De waarheid was veranderd sinds Hidde achter de piano was gaan zitten, en Aslander antwoordde naar die nieuwe werkelijkheid. ‘Ik heb geen idee.’

Terwijl hij het zei, begreep hij dat dit voor Hidde ook een risicomoment was. Hij had iets van zichzelf laten zien dat hij nog niet eerder getoond had. Iets van vroeger, iets van wie hij ooit was. Dat maakte hem kwetsbaar. Aslander moest Hidde nu opzoeken, beseftte hij. Misschien kon hij helpen. Wie weet hoe bang Hidde voor dit verleden was. Wie weet verdroeg hij de herinnering niet, en was hij daarom gestopt met spelen, en zocht hij nu op de bekende plekken in de parkjes en de steegjes van de stad naar de enige manier die hij kende om met zijn problemen om te gaan.

Of misschien zocht hij nu juist wel naar een manier die hij nog niet kende.

‘Hij heet Hidde,’ corrigeerde Aslander zichzelf hardop. ‘En ik heb wel eens met hem gepraat. Maar dit wist ik niet. Eigenlijk weet ik dus niets.’